

VAX OCH FJÄDRAR

"Fit for Darwin"?

En guide till Darwin för maktavarna i vår sköna värld

Det viktigaste råd man kan ge världens maktavare under darwinåret 2009 är helt enkelt: undvik mannen i offentligheten! Visserligen föddes han för tvåhundra år sedan och han har gjort mänsklighetens viktigaste vetenskapliga upptäckt, men detta är ändå inget skäl att sätta er politiska karriär på spel. Ur popularitetsteknisk synvinkel har ni ingenting att vinna på Darwin, därom ger opinionsundersökningarna klart besked. Prisa honom alltså inte om ni inte är tvungna till det. Ge med kort varsel återbud till jubileumstillställningar (ni känner er inte "fit" – det förstår var och en!). Men framför allt, få inte för er att rättfärdiga politiska föreställningar genom att hänvisa till evolutionsteorin. Det har andra försökt före er – och alltid råkat illa ut.

På goda grunder. Sist och slutligen är det långt ifrån klart vilka samhällspolitiska program som konkret kan härledas ur det faktum att primatföräldrar, i likhet med alla andra levande varelser, överför vissa egenskaper till sin avkomma, och att sannolikheten är större för att de egenskaper som ger denna avkomma en viss överlevnadsfördel i sin tur förs vidare till nästa generation.

Men vad allt har inte politiker ställt till med allt sedan *Om arternas uppkomst* kom ut 1859! Darwins lära skulle göra tjänst både för Manchesterkapitalismen och för socialismens segertåg. När man väl hade likställt den egna staten med en organism trodde man sig plötsligt nödsakad att sätta igång ett globalt utrotningskrig – till mänskligheten bästa! Rasister och ärtlighetsideologer utnyttjade för sin del Darwin för att rättfärdiga sina eugenisiska totalitarismer. Allt ingick där: från **Hayek till Hitler**, från **Platon till Nato**.

I själva verket finns det (som Darwin själv flera gånger framhöll) ingen giltig slutledning från principerna för det naturliga urvalet till de regler och ideal som styr mänskliga samhällen. Sådanaapor är vi inte.

Finns det då ingenting som Darwin kan göra för er i politiskt avseende? Men förvisso, ni behöver ju bara titta i spegeln, så märker ni att ni är en hår-

lös bonoboapa med välutvecklad självhävdelsesdrift. För det framåtsträvande ungjuret finns det alltså nyttiga tips: att le och avlusa flitigt – alltså skaffa sig partivänner till att börja med. Att sedan sälla sig till ett potent alfaexemplar och att, ifall ni är kompatibla, snabbt skaffa er gemensam avkomma. Men att, då en särskilt stor evolutionär belöning (regeringspost, ordförandeskap) vinkar, målmedvetet och beslutsamt armbåga sig fram till den. Med denna primatmässiga protomoral klarar ni er – små män eller kvinnor – allra bäst i politiken. Det har bevisats empiriskt. Frågan är bara: be-

Först och främst vet vi alltsedan Darwin att allt levande på vår planet är dynamiskt sammankopplat. Statiska, absoluta övergångar och artgränser ersattes här av en värld av relativa skillnader. Att finnas till, det betyder hos Darwin varken mer eller mindre än att stå i beroendeförhållanden till andra levande varelser. Genom globaliseringen har världen slutligen blivit en enda nisch. Dessutom förlorar alla finala frälsningsberättelser (vare sig av kristlig, kommunistisk, nationell eller marknadsliberal natur) allt stöd och förklaringsvärde. Föreställningen att någon som helst population av någon som helst art i någon mening skulle vara privilegierad eller utvald blir likaså obegriplig i Darwins värld. Liksom föreställningen att denna population eller art besitter ett bestående väsen. Något människans eviga väsen finns det enligt Darwin lika litet som ett giraffens eviga väsen. Därför finns det inte heller något som evigt skulle följa av detta väsen. Och sist och slutligen: dagens avvikelse är morgondagens norm.

Programmatiskt följer som sagt ingenting direkt ur Darwins nya världssinne. Å andra sidan är det svårt att förstå hur en framgångsrik framtida världspolitik som inte bygger på dess grundinsikter kunde se ut. Därför ska här ännu ges ett sista, helt konkret utrikespolitiskt råd till maktavarna på denna sköna planet: ge akt på de stater där Darwins lära fortfarande är förbjuden! Där fostras morgondagens angripare.

hövdes det en Darwin för dessa insikter? Hade inte **Machiavelli**, **Shakespeare** och **Gracián**¹ lång tidigare analyserat ränksmideriets konst med betydligt större raffinemang?

Att reducera det politiska arvet efter Darwin till sociobiologiska plattityder är skamligt småsint. Viktigare än all politik och vetenskap är nämligen för varelser som vi något annat: en grundläggande förståelse av den värld vi lever i. Darwin förändrade den förståelsen på djupet. Och det var ingalunda en tillfällighet att han, med sin skarpa iakttagelseförmåga, innan sin upptäckt hade seglat flera varv jorden runt. Det finns nämligen ingenting som är bättre lämpat för att i ett globaliserat 2000-tal fatta och gestalta vår egen situation på ett nytt sätt än Darwins nya världssinne.

Wolfram Eilenberger är filosof och USA-korrespondent för Cicero. I februari utkom hans nya bok *Kleine Menschen, grosse Fragen* på Berlin Verlag.

Översättning: Lars Hertzberg

¹ Baltasar Gracián y Morales (1601-58), spansk jesuitmunk, författare, influerade bl.a. Schopenhauer och Nietzsche. (Övers. anm.)